

Hälsa- och sjukvårdspolitiska avdelningen
Johan Palm
johan.palm@regionjh.se

Regionstyrelsen
RS/261/2024
2024-09-27

Kompensation till privata vårdgivare för 2023

Ärendebeskrivning

Den första januari 2010 infördes Hälsovalet i Jämtland Härjedalen i enlighet med lagen om valfrihetssystem (LOV 2008:962). Alla aktörer i vårdvalet, oavsett driftsform, har samma uppdrag. De ska leverera en kvalitativt god primärvård utifrån regionens beställning. Regionen ersätter leverantörerna enligt en fastställd ersättningsmodell som innehåller tre grunddelar:

- ersättning för listade personer
- rörlig ersättning
- tilläggsersättning

Regionfullmäktige fastslog den 23 juni 2021 §84 dokumentet ”Likvärdiga villkor för utförare inom valfrihetssystem i Region Jämtland Härjedalen” vilket syftar till att tydliggöra hur regionen hanterar konkurrensneutralitet i sina vårdvalssystem samt ge utförare, oavsett driftform, en trygghet i att konkurrensneutralitet eftersträvas och råder.

Det finns däremot inte någon lagstadgad skyldighet att upprätta ett sådant dokument och Region Jämtland Härjedalen är ensam om att ha ett sådant dokument. Det enda kravet som finns kopplat till likvärdighet är att alla externa utförare behöver hanteras likvärdigt i relation till varandra.

Beslutet om Likvärdiga villkor beskriver att ifall den ekonomiska uppföljningen visar att regionens totala avvikelse är negativ så innebär det att det uppföljda ersättningssystemet inte är konkurrensneutralt. Om det är en negativ avvikelse så ska regionstyrelsen ta ställning till om övriga vårdgivare ska kompenseras i motsvarande grad året efter.

I samband med att kompensationen till de privata vårdgivarna hanterades för verksamhetsåret 2022 beslutade regionstyrelsen att regiondirektören skulle få i uppdrag att presentera olika förslag på uträkning av sistahandsansvaret och vilka ekonomiska effekter det får. Vidare beslutade regionstyrelsen att regiondirektören fick i uppdrag att redovisa hur frågor kopplat till förflyttning mot nära vård, ökad robusthet inom primärvården och andra satsningar kopplat till medborgarna kan hanteras inom ramen för Likvärdiga villkor. Uppdraget ska återredovisas senast vid regionstyrelsens sammanträde 29 april 2024.

Uträkning av sistahandsansvaret

I samband med att Regionfullmäktige beslutade om dokumentet Likvärdiga villkor fick regionstyrelsen i uppdrag att ta fram underlag för kostnader avseende huvudmannauppdrag, särskilda åtaganden och sistahandsansvar. Dessa kostnader skulle avräknas från ett eventuellt underskott i egenregin innan en underskottskompensation beräknas. Då det gäller sistahandsansvaret som regionen har som huvudman, beslutade regionstyrelsen att sistahandsansvaret endast ska gälla för hälsocentraler som både har

mer än 30 km till nästa närmaste hälsocentral samt färre än 4 000 folkbokförda invånare i upptagningsområdet vilket redovisas i Rapport från politisk styrgrupp för vårdval/hälsoval (RS/733/2021) .

Utifrån nuvarande riktlinjer ska en underskottskompensation för 2023 uppgå till knappt 13,9 miljoner kronor att fördela till de privata utförarna.

Det som kan konstateras är att flera hälsocentraler inte räknas som ett sistahandsansvar för huvudmannen trots att det inte finns någon konkurrens i området. Vidare finns det fall där två regiondrivna hälsocentraler ligger relativt nära varandra vilket innebär att de inte räknas som sistahandsansvar.

I samband med att ärendet har beretts har flera olika beräkningar av sistahandsansvaret redovisats. Första alternativet är att sistahandsansvaret ska gälla för alla hälsocentraler i kommuner där privata alternativ saknas, Härjedalen undantaget vilket skulle göra att underskottskompensationen skulle uppgå till 12,7 miljoner kronor

Andra alternativet är att sistahandsansvar ska gälla utifrån att avståndsvillkoret sätts till 20 km och befolkningen färre än 5,000. Då skulle underskottskompensationen uppgå till 11,5 miljoner kronor.

Ett tredje alternativt är att sistahandsansvar ska gälla för hälsocentraler i kommuner där privata alternativ saknas samt att avståndsvillkoret är 20 km och befolkningen färre än 5,000 även i kommuner när privata alternativ finns. Då skulle underskottskompensationen uppgå till 7,8 miljoner kronor.

Hur olika frågor kan hanteras inom ramen för styrdokumentet Likvärdiga villkor

Det finns två delar som långsiktigt kommer att påverka primärvården och som är svåra att hantera inom ramen för Likvärdiga villkor.

Omställningen till nära vård förutsätter förändringar i arbetssätt och utveckling av nya samverkansformer mellan vårdgivare, såväl regionala som kommunala. Styrdokument såsom Likvärdiga villkor, administrativa gränser och ansvarsfördelningar riskerar att ha en bromsande effekt och motverka utveckling. Ett sätt att möta utmaningar är att betrakta helheten i ett län som ett system. Mot bakgrund av det behöver vårdgivare leda tillsammans i system snarare än enbart i enskilda organisationer.

Respektive organisation, till exempel region och kommuner, har sina ansvar. Men utifrån ett invånarperspektiv utgör systemet en helhet med ansvar för alla invånare. Detta är också viktigt ur ett resursperspektiv, då man i gemensamma system kan minska suboptimering.

Utifrån lagstiftning, finansiering och organisering har regioner och kommuner sina olika uppdrag. Men för att åstadkomma det som eftersträvas i omställningen till Nära vård, inklusive effektivt resursutnyttjande, finns det många fördelar med att också styra och leda helheten. I systemet finns då alla de aktörer som är inblandade i att skapa nära vård i ett län.

Likvärdiga villkor riskerar att bromsa denna utveckling både i den egna verksamheten och hos de privata utförarna.

Regionen har sedan 2019 arbetat med konceptet Robusta hälsocentraler. Sedan projektet avslutades 2019 har Sverige genomgått en pandemi, säkerhetsläget i närområde har försämrats och Sverige blivit medlem i NATO. Därefter har ett antal hälsocentraler pekats ut som ska ha robusthet på nivå 2 varav någon/några kan förväntas utses att ha en robusthet nivå 1. Övriga hälsocentraler har lägsta nivå enligt klassifikationen.

Regionen gör bedömning att det inte är möjligt för privata aktörer att delta i planeringen av robusta hälsocentraler nivå 1 och 2. Denna bedömning görs bland annat med stöd av Försvarsberedningens notering i Kraftsamling ”att om privata utförare inte klarar av att fullfölja sitt uppdrag vid höjd beredskap och krig så faller ansvaret för att hantera detta på kommuner och regioner”. Däremot är privata utförare en naturlig del i robusta hälsocentraler nivå 3 där alla hälsocentraler, oavsett driftsform, måste vara mer robust för att klara de utmaningar som dagens samhälle ställer på sjukvården gällande nära vård där bland annat mer avancerad sjukvård flyttas ut i hemmen.

Båda dessa rörelser kopplat till nära vård och ökad robusthet innebär att i ena änden så behöver alla utförare ta ett gemensamt ansvar i ett gemensamt system för att arbeta med förflyttning mot nära vård. I andra änden behöver skillnaden och ansvar mellan den regiondrivna primärvården och de privata utförarna tydliggöras där de olika vårdgivarna har olika ansvar.

I de förändringar som sker får inte de ekonomiska aspekterna varken för den regiondrivna primärvården eller för de privata vårdgivarna vara ett hinder vilket det tenderar att bli kopplat till dokumentet Likvärdiga villkor. Att i detalj kunna följa den egna verksamheten och ur ett ekonomiskt perspektiv skapa en likvärdighet mellan de privata utförarna och den egna verksamheten där villkor och ansvar skiljer sig åt i flera delar och löpande förändras är inte möjligt, vilket innebär att det inte kommer att skapas en likvärdighet kopplat till detta dokument. Ersättningsystemet behöver stödja denna utveckling.

För verksamhetsåret 2023 föreslås att kompensation utbetalas till de privata vårdgivarna med 13 878 702 kronor fördelat enligt nedanstående. Reservation för denna kostnad är gjord i årsredovisningen för 2023.

Fjällhälsan	2 093 107 kr
Hälsorum Offerdal	1 418 830 kr
Hälsocentralen Ripan	4 832 949 kr
Hälsocentralen Renen	1 201 669kr
Nya Närvården	2 606 886 kr
Hälsocentralen Fjällvivan	1 725 261 kr
SUMMA	13 878 702 kr

Regiondirektörens förslag

1. Kompensation ska betalas ut till de privata vårdgivarna för underskott i den regiondrivna primärvården 2023 med 13 878 702 kronor.

2. Kostnaden tas från balanskonto 2990 kst 7000.

I tjänsten

Sara Lewerentz
Regiondirektör

Johan Palm
Avdelningschef Hälso- och
sjukvårdspolitiska avdelningen

Utdrag till

Ekonomidirektör

Ekonomicontroller Regionstaben

Enhetschef Beställarenheten